

Melyek a pályaválasztást befolyásoló tényezők?

Mi mindent kell figyelembe venni a továbbtanulási döntés meghozatalakor?

1. Egészségügyi helyzet/ speciális állapot

- tartós betegség (allergia, asztma, magas vérnyomás, epilepszia stb.)
- fennálló befolyásoló tényező (szemüveg, bokasüllyedés, gerincferdülés, magasságiszony stb.)
- fizikai állapot
- alkat, fizikum
- SNI, BTMN

Mindez hatással lehet arra, a diák mely hivatás betöltésére alkalmas egészségileg, illetve mely szakra nem vehető fel – ezt a középiskolai felvételit megelőzően (vagy néha sajnos azt követően) orvosi vizsgálat (egészségügyi alkalmassági vizsga) során állapítják meg.

2. Családi háttér

- milyen példát, mintát lát otthon, szűkebb vagy tágabb családjában (munkához való hozzáállás, hivatással való elégedettség vagy elégedetlenség, a családban fennálló munkával kapcsolatos értékek stb.)
- pályák, pályaképek ismerete, amivel találkozik (mit dolgoznak a szülők, milyen faladataik vannak, milyen körülmények között végzik munkájukat stb.)
- kapnak-e segítségnyújtást a választásban (információkeresés, ötletelés, erősségeinek feltárása, pályák megismerése, közös gondolkodás, döntési funkciók segítése stb.)

Mutassuk be számára a munkánkat, az előnyös és hátrányos oldalát is, beszéljünk vele a pályaválasztásról, az előtte álló nagy lehetőségről, s ne csupán a felelősséget éreztessük vele.

- miben szeretne fejlődni (Figyelem! Itt azt kell nézni, hogy a pályaválasztás előtt álló, miben akar ügyesebb lenni és nem azt, hogy mi szülők, mit szeretnénk, hogy ő miben legyen ügyesebb!)

c) személyiség

- milyen ő (habitusa, munkatempója stb.)
- mik a legjobb/legelőnyösebb tulajdonságai
- melyek a legfontosabb jellemzői
- milyennek ismerik mások
(kortársak, tanárok – hiszen minden gyermek másként viselkedik közösségben és az iskolában, int otthon)
- mely tulajdonságain szeretne/kellene változtatnia

d) jövőbeni célok

- mit szeretne megvalósítani, elérni
- miről szeretne tanúsítványt, bizonyítványt
- mennyi ideig szeretne tanulni
- milyen végzettségi szintet vár el magától
(itt azt is fontos tisztázni, hogy a szülő mit vár el tőle)
- hol és hogyan szeretne élni

e) értékek

- milyen értékek fontosak számára az életben
- milyen értékek fontosak számára a munkában
- mi a „hitvallása”

Fontos, hogy a fenti dolgokon közösen „rágjuk át magunkat” gyermekünkkel, hogy reális önismerettel rendelkezzen, s mindeközben lehetőség szerint pozitív képe alakulhasson ki önmagáról. Mindezt úgy érhetjük el, hogy nem csupán gyengeségeit, hanem erősségeit is visszajelezzük számára. A mindennapi életéből hozunk példákat, sőt a mindennapok során jelezzük, ha valamiben ügyes, valamit jól csinált, valamilyen tulajdonságát értékeljük stb. Fontos azonban arra is odafigyelnünk, hogy reális elvárásokat állítsunk gyermekünk elé! Mindebben kérjük bátran a pedagógusok segítségét is.

5. Pályaismeret

- milyen pályákat, pályaképeket ismerünk, miket tudunk bemutatni a gyermeknek (honnan hová lehet jutni, azaz előmeneteli lehetőség például)

- a vágyott/elképzelt pálya jellemzői:

képzési idő

végzettség – milyen típusú iskolában oktatják

szükséges képesség

személyiségjellemzők, - elvárások

a munkavégzés tárgya, azaz mivel fog foglalkozni

a végzendő munka helye (pl.: zárt térben/szabadban)

munkavégzés ideje

a munka jellege (fizikai – szellemi; ülő – álló - helyváltoztatást igénylő munka; egyedül vagy csoportban kell dolgozni stb.)

jellemző munkakörülmények (van-e zaj / por / zavaró inger / károsító tényező / stressz stb.; hatnak-e rá az időjárás viszontagságai stb.)

s még egyéb szempontok:

- milyen előnyei/hátrányai lehetnek annak a hivatásnak
- mennyit lehet vele keresni

Információt gyűjthetünk e témakörben pályaleírásokból, pályaismertető filmekből, a hivatás egy (még nem kiégett) képviselőjétől személyes beszélgetés keretében. Nagyon jó, ha mód van az adott hivatás képviselőjét munkavégzés közben megfigyelni, esetleg a leendő hivatásba belekóstolni pl.: szakmák éjszakája (ha tavasszal meg tudják majd rendezni).

6. Munkaerő piaci helyzet

- elhelyezkedési lehetőségek
- hiányszakma vagy túlképzés
- átképzési lehetőségek
- milyen kiegészítő hivatást érdemes még elsajátítani, hogy még jobban lehessen boldogulni

Ezt a pontot legnehezebb körüljárni, hiszen a munkaerő-piaci helyzet folyton változó, ezért érdemes a korábbi 5 pontot erősebben figyelembe venni, mint ezt, nem tudhatjuk, mi lesz 2-5-10 év múlva!

7. Gyermekünk pályaválasztási érettségének a szintje

- saját adottságok és pályaadottságok összeegyeztetésének a képessége
- képességek és vágyak reális összehangolása a munkaerő-piaci történésekkel
- életcél, a vágyak és realitások összeegyeztetése
- alkalmas-e gyermekünk a pályaválasztási döntés meghozatalára (a segítségünkkel)
- szükséges hozzá: kellő mértékű önismeret
 speciális képességek, készségek (döntési képesség, realitásérzék, önálló ismeretszerzés, szociális készségek stb.)
 birtoklása
 viszonylag érett személyiség (amennyire 14 éves korban ez lehetséges ☺)

A pályaválasztási érettség fejleszthető, ebben legtöbbit a szülők segíthetik gyermeküket, ha:

- bevezetik őket a munka világába, azaz adnak nekik (házi)munkát, hogy kipróbálják önmagukat
- biztosítanak kellő önállóságot és kereteket, amin belül önállóan cselekedhetnek és dönthetnek
- megmutatják nekik a hiteles információgyűjtést
- segítik önismeretük fejlődését
- megtanítják a döntési folyamatok működését és működtetését (elemzés, mérlegelés, előnyök-hátrányok összevetése, listakészítés és rangsorolás stb.)

Sikeres pályaválasztást kívánok:

Szabó Andrea

pedagógiai szakpszichológus, iskolapszichológus